

کلات، گنج گردشگری

آیا کلات می‌تواند دومین پارک ملی گردشگری خراسان رضوی شود؟

محبوبه عظیم زاده! تصور غالب مردم درباره پارک‌های ملی، تفرج‌فراخ و تفرج همراه با چند ساعت اتراق کردن در طبیعتی چشم‌نواز است. مفهومی که گرچه غلط نیست، کامل هم نمی‌تواند باشد. نکته مهمی که در رابطه با اهمیت پارک‌های ملی وجود دارد، بحث تحت حفاظت بودن آن‌ها است. یعنی منطقه‌ای مورد نظر آن‌ها را می‌توان به‌طور موقت به‌عنوان یک منطقه حفاظت‌یافته در نظر گرفت. به‌عنوان مثال، در صورت جزئی‌تر بررسی کنیم: برای تنظیم این مطلب آن نظرات دکتر محمدحسین پایلی‌زهی، استاد جغرافیا، رویا شادابی، فعال حوزه ژئوتوریسم و گردشگری و کارشناسان اداره کل حفاظت محیط زیست خراسان رضوی بهره‌برداریم.

نگاهی به نمونه های خارجی و داخلی

هم در ایران و هم در خارج، مناطق زیادی وجود دارند که با توجه به موهبت های طبیعی خود، به پارک ملی ارتقا یافته اند. معولا در پارک های ملی سعی می شود با خلق یک فضای جذاب بیش از پیش به ارزش این محیط های حفاظت شده اضافه شود، شرایط و فعالیت هایی که می تواند یک گستره هدف داشته باشد و فواید زیادی را برای شهروندان و گردشگران به وجود بیاورد. بازدید افراد عادی و گروه های تخصصی با هدف انجام فعالیت های پژوهشی یکی از ظرفیت های این پارک هاست که می تواند در زیر مجموعه هر کوکچت در با عنوان جایگاه شناسایی اتفاق بیفتد. حیات وحش منحصرا به منطقه و امکان ارتباط برقرار کردن با حیوانات نیز می تواند یکی دیگر از برنامه هایی باشد که برای این پارک ها در نظر گرفته می شود. البته این نکته نباید غافل شد که چنین ایده هایی در صورتی مقبول و اثربخش خواهد بود که با دانش و آگاهی همراه باشد و قبل از هر چیزی باید قدم های مرتبط با فرهنگ سازی از صورت بگیرد. هرچه اقارر به حضور گردشگر و تورهای گردشگری است، باید با حضور کارشناسان و راهنمایان اتفاق بیفتد. در خارج از ایران خیلی کمترین توجه در داخل رخ می دهد.

احتمال تعطیلی پارک «کومودو»

پارک ملی چیتوان در کشور نپال یکی از نمونه‌هایی است که اکنون در فهرست آثار جهانی یونسکو نیز ثبت شده است. جدای از زیبایی‌های طبیعی موجود در این منطقه و امکان پیاده روی در فضای آن، قیل سواری یکی از خاطره‌سازترین و شادترین لحظات را برای بومی‌ها و گردشگران فراهم می‌کند.

البته اوضاع همیشه خوب پیش نمی‌رود. خیلی اوقات به دلیل مدیریتی ناصحیح، با تبدیل یک محیط طبیعی به پارک گردشگری، نه تنها صیانت خوبی از سرمایه‌های ملی صورت نمی‌گیرد، که نتایج مخربی نیز به بار می‌آورد. پارک ملی کومودو (مارمولک‌های غول‌پیکر و خاص شبیه به دایناسورها) در کشور بوتان، چنین وضعیتی را تجربه کرده است. گرچه وجود این پارک ملی باعث افزایش درآمد برای مناطق فقیرنشین این کشور شده اما است به دلیل آسیب‌های زیادی که حضور پر تعداد گردشگران به محیط زیست وارد کرده و همچنین انباشت فراوان زباله‌ها، مسئولان این پارک تصمیم گرفتند که با هدف حفظ توازن طبیعت آن را در سال ۲۰۲۰ برای مدتی تعطیل کنند.

تعداد پارک‌های ملی ایران

تعداد پارک های ملی خراسان رضوی

گنجینه بزرگی به نام پارک ملی گلستان

اولین و مشهورترین پارک ملی ایران، پارک ملی گلستان است. وسعت بسیار زیاد (بیش از ۹۱ هکتار) و تنوع بالای گونه‌های گیاهی و جانوری آن و همچنین، مناظر و طبیعت زیبای آن از ویژگی‌های خاص این منطقه است که متأسفانه این روزها دروازه‌ای چندین مملوئی ندارد. هم‌چون‌با زیانه‌ها شده‌اند سوس مسافران، و دخل و تصرف‌های محیطی و شکار از جمله عواملی است که این پارک ملی محبوب را با سرعت زیادی رو به نابودی می‌برد. همین عوامل هم موجب شده اخیراً بر تعداد بگان‌های حفاظت از پارک افزوده شود و راهکارهای دیگری همچون تیرگیر جاده به بیرون جنگل، آموزش بیشتر گردشگران و... در دستور کار مدیران قرار بگیرد.

تندوره؛ تنها پارک ملی خراسان رضوی

این پارک با حدود ۵۲ هزار و ۷۸۰ هکتار مساحت، به دلیل برخورداری از تنوع زیستی بسیار زیاد در سال ۱۳۴۷ به عنوان منطقه حفاظت شده و در سال ۱۳۵۳ نیز به عنوان پارک ملی گردشگری ثبت شد. اکنون تندوره تنها پارک ملی گردشگری خراسان رضوی است.

پارک ملی باید چه ویژگی‌ای داشته باشد؟

یک محدوده طبیعی مثل جنگل، مرتع، بیشه‌های طبیعی، اراضی جنگلی، دشت، کوهستان، دریاچه و رودخانه باشد.

نسبتاً وسیع و به لحاظ زمین‌شناسی، بوم‌شناسی، جغرافیای زیستی و چشم‌انداز طبیعی با ارزش باشد.

فواید ایجاد پارک های ملی:

هدف از شکل گیری پارک های ملی:

حفظ زیست بوم حاکم بر منطقه

پایه‌ی و گونه‌های جانوری منطقه

عوامل آسیب‌زا:

کلات و جاذبه های طبیعی

۱- پوشش گیاهی منحصر به فرد (درخت آرس که بسیار دیررشد است. این منطقه در واقع یکی از مکان‌های مهم به لحاظ ذخیره ژنتیکی این گونه گیاهی است.) علاوه بر این، گیاهان دارویی مختلفی نیز در این محدوده یافت می‌شود.

۲- زیبایی های طبیعی و زمین شناسی و همچنین وجود رودخانه و آبشارهای متعدد
تحت قوسیتی (اقوام گرد، کرک تم، عرب، روس و در این مجموعه زندگی می کنند).
۳- حیوانات وحش (آهو، گوزنهای مار و جوندگان)، انواع میوه ها، سبوره، راسو و خارپشت های بزرگ یا به
قول مشبهی دانه های از جمله گونه های حیوانی متفاوت موجود در این منطقه است).
مسیر لاین، دو کلات نادری به طرف کوه های هزار مسجد - دامنه های کوه های هزار مسجد می تواند
مگر مسیر گردشگری خوب در پارک ملی، کلات باشد.

کلات از منظر زمین شناسی

دشگری است که باعث جلوگیری از آسیب‌های محلی و ایمنی به شناخت پدیده‌های زمین‌شناسی، بررسی علل وقوع و ایجاد آنها می‌باشد. از آن‌ها آگاهی برای محافظت از آثار باستانی و صنعت اشتغال را می‌توان نیز می‌شود. کلات ناری علاوه بر جاذبه‌های تاریخی و باستانی به دلیل زمین‌شناسی نیز هست. کلات در آن، هم کوه‌های زیبا و باشکوه هزار مسجد که طی زمان‌های طولانی بوده‌اند. از جمله پدیده‌های ژئومورفولوژی کلات می‌توان، ایده لیک و دره قه‌سو و چشمه‌های فراوان آب گرم و آب سرد و گرم‌خانه و چشمه‌های جوشان و آبشار اورنگند را نام برد، و کبودگندب و ساکرمه و وایون از سوی دیگر اشاره کرد. پدیده‌های «سازند کلات» است. توالی سنگ‌های آهک و شیل و ساین و بر گشت لایه‌های شکلی به پشته‌زدها یا پشته‌های پدیده‌های زیبا و زمین‌شناسی که در اثر عوامل مختلف به عنوان ژئوسایت را دارند به علاوه پدیده‌های تاریخی و تخصصی زمین‌شناسی و کارشناسان صنعت توریسم را بر می‌پسیندهاد و در نهایت ثبت کلات به عنوان یک ژئوپارک و ایجاد اشتغال برای مردم بومی و رونق در منطقه و کاهش

بد نیست بدانید که:

پارک‌های ملی بالاترین سطح در مناطق حفاظت‌شده محیط زیستی محسوب می‌شوند و در نتیجه، تمام شاخص‌های حفاظتی و قوانین باید در آن رعایت شود.

شکار، فعالیت‌های کشاورزی، چرای دام، معدن‌کاری و هر فعالیت دیگری که بتواند زیست‌بوم آنجا و حیات جانوران و گیاهانش را به خطر بیندازد، باید محدود و ممنوع شود.

اگر قرار به تبدیل یک منطقه به پارک ملی باشد شاخص‌های اکولوژیکی، شاخص سلامتی و زنده‌بودن زیستگاه، شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و عوامل متعدد دیگری باید مورد مطالعه قرار بگیرد.

مناطق چهارگانه حفاظتی محیط زیست می تواند شامل مناطق حفاظت شده، پناهگاه های حیات وحش، آثار طبیعی و ملی و در بالاترین سطح یارک های ملی باشد.

هم اکنون در استان خراسان رضوی ۲۸ منطقه چهارگانه وجود دارد:

منطقه حفاظت شده

پارک ملی (تندورہ)

اثر طبیعی ملی

پناہگاہ حیات وحش